

LIGA ROMÂNĂ

REVISTĂ SĂPTĂMÎNALĂ

PENTRU

INTERESELE UNITĂȚII CULTURALE A TUTUROR ROMÂNILOR

APARE ÎN FIE-CARE DUMINECĂ

Anul III. — No. 35.

6 Septembre, 1898.

TENDINȚE CONVERGENTE

 interesantă și chiar instructivă politica pe care o fac Maghiarii față cu Austria. Negreșit, nu înțelegem a aproba veleitățile lor de a se desface de către Austria, căci ar fi să ne apropiem de kossuthiști, de cari totdeauna s'au ferit și mereu se teresc frații noștri de peste munți. Ei, în lupta lor anti-maghiară, au avut totdeauna simpatii pentru Austria și loialitate deplină pentru dinastie. Nici un om care cunoaște situația lor și o judecă serios, nu s'a mirat de această a lor politică. Ea este firească.

Prin urmare, nici nouă nu ne trece prin minte a aplauda tendințele anti-austriace ale partidelor maghiare. Dar ceea ce ni se pare instructiv în această politică maghiară este perfectă *unitate* de vederi ce domnește, mai pe față, mai pe ascuns, între partidele maghiare. Ele par a se deosebi după gradul de comunitate pe care îl admit în legătura cu Austria. Partidul *liberal* (cel ce deține puterea), cel *național* (al contelui *Apponyi*) și cel *poporal* (clerical) proclamă la toate ocaziile că țin, ca Ungaria să rămână în legătura actuală de Stat cu Austria. Partidul kossuthist afirmă sgomotos necesitatea de a se desface această legătură și de a se stabili o simplă *uniune personală* între cele două State. În

fond însă *toate* partidele tind spre unul și acelaș scop: spre cel urmărit de partidul kossuthist. Ele nu se deosebesc decit, să zicem, prin *tactică*. Căile lor sunt diferite, mai drepte sau mai întortochiate, mai largi sau mai strimte. Ținta lor însă e aceeaș: uniunea personală. Ori de cite ori se ivește un moment priincios pentru înaintarea acestui scop comun, toate partidele maghiare procedează în comun acord.

Opoziția tipă, cînd guvernul are trebuință de oarecare «*agitațiune în sinul națiunei*» spre a putea storce oarecari noi concesiuni dela dinastie. Opoziția depune armele, cînd guvernul crede că coarda agitațiunei nu trebuie încordată mai departe, nu cumva să plesnească și să-i isbească pe Maghiari însuși. Cu un cuvînt, de fapt întreaga națiune maghiară, cîtă există, constituie un singur partid, compus din grupări cari organicește sunt legate între ele și fac ce fac, după un plan comun. În această organizațiune a stat și stă încă puterea pe care o au Maghiarii. Tot astfel procedează ei și față cu naționalitățile.

Din nenorocire, dinastia n'a avut față cu Maghiarii un plan hotărît, la care să fie angajat pe popoarele ce i-au fost cu adevărat credincioase. N'a avut un plan, care să *garanteze* acestor popoare emanciparea lor. Și nici naționalitățile nu s'au

înțeles vr'odată *serios*, pe baza citor-va pincipii bine stabilite, a face front în potriava asupririi.

În special Români sunt, mai ales în vremea din urmă, într'o situație destul de critică. Și grupările românești de peste munți își merg căile ce li se par mai bune, dar — și aci e chestia — ele nu au o țintă politică comună și pentrucă nu o au, de aceea nici nu pot lua înțelegere între sine cînd ar fi vorba spre a da dușmanului cîm un o lovitură sdravănă, pornită dintr'o comună ideie generală.

La Unguri, toate tendințele sunt convergente spre acelaș scop comun; la Români, scopurile fiind diferite: *Legea naționalităților, vr'o lege electorală, autonomia Transilvaniei*, tendințele rămîn divergente.

E rău așa. Ar fi timpul suprem ca și Români să înțelegă imperioasa necesitate de a se apropia uni de alții, cînd evenimentele reclamă o asemenea apropiere.

Dar spre acest sfîrșit, lucrul de căpetenie ar fi, ca să se dumerească cu toții asupra scopului comun spre care vor și pot să tinză în împrejurările actuale din împărăția vecină.

Deladeal.

Asasinarea Împărătesei Austriei

 diosul atentat căruia i-a cazut jertfă Împărăteasa Austriei a produs în toată lumea civilisată o profundă indignare față de nemernicul atentator și o sinceră compătimire pentru bătrînu Împărat care și acum la vîrsta sa înaintată este mereu și amar izbit de loviturile soartei.

Toată lumea se întreabă ce a putut îndemna pe acest individ să comită acest omor? Și nimeni n'are altă explicație de cît că Lucheni era *anarchist*.

Civilizația modernă ne-a dat, între altele, și un nume «modern» pentru o speță de ucigași de profesie. Anarhiștii se cred, în baza titlului pe care îl iau, în drept să omoare lumea în ziua mare, ca să-i probeze că ei există. Și acești desechilibrați fac paradă cu «principiile» lor. Ei nu omoară ca să fure, ci în interesul acestor «principii».

Numărul lor e infinitesimal; ei sunt mai ales capete sucite, bolnave, a căror loc ar trebui să fie în casele de sănătate. În mania lor de a impune unei lumi întregi neroadele lor planuri, și anume abolirea statelor, ei sunt turmentați de ambițiunea patologică de a deveni, cu orice preț «celebri». Și cum ei își închipuesc că mijlocul cel mai lesnicios spre acest sfîrșit, ar fi uciderea oamenilor însemnați, de aceea îi vedem că își pun scrintitele și criminalele lor idei în practică cu o liniște și resemnațiune, ce nu pot avea altă explicație de cît din o fire perversă.

Dintre toate atentatele comise în vremurile din urmă asupra oamenilor fruntași din Europa, de sigur acesta din urmă este cel mai odios. Să omori o biată femeie nevinovată pentru că soarta a făcut-o să fie împărăteasă! Și ce împărăteasă? Cea mai modestă și mai lipsită de pretențiuni.

Se revoltă toată ființa morală a omului în fața acestei crime oribile, căci n'ai crede capabil pe un om, pe semenul tău, de o asemenea lipsă de simțire, de atita bestialitate. Cum n'ar fi sguduit Împăratul Francisc Iosif?

Dar el e stăpîn pe firea sa. Ziarele vienezene ne aduc ștrea că greu încercatul monach s'a reales din teribila sbuciumare prin care a trecut și care îl țintuise mut, timp de un sfert de ceas, pe un scaun. El își dă seama că trebuie să se consoleze și să își suprime adîncea sa durere. Și dragostea națiunilor de sub sceptrul său, dragoste ce s'a manifestat și de astă dată cu o sublimă

spontaneitate, va contribui de sigur să-i aline durerea. Nu mai puțin îi va fi o mîngiere compătimirea generală ce se manifestă în toată lumea cultă și bine simțitoare pentru el.

Caton.

SPRE DESNODĂMINT

Deși tragica întîmplare în casa Habsburg covîrșește încă opinia publică din împărăția vecină, criza Dualismului firește, că poate fi întîrziată în evoluția ei, dar nu poate fi înlăturată. Ea persistă mereu și partidele dintr' o parte și dintr' alta a monarhiei se prepară a-și da lupta definitivă și a provoca ast-fel un desnodămînt al încurcatelor și adînc otrăvitelor stări de lucruri.

Guvernul unguresc a fost nevoit în timpul din urmă să mai cedeze din pretinsa sa intransigență legală. El, convingîndu-se că Impăratul nu vrea să auză de nici un fel de dispoziție care ar fi menită a slăbi comunitatea vamală dintre cele două State, pare a fi gata a primi sau un nou provizorat, adică o nouă prelungire a pactului economic, sau tranșarea acestuia pe baza articolului absolutist (§. 14) din constituția Austriei.

Opoziția maghiară făcu pînă mai deunăzi mare sgomot și amenința guvernul cu o campanie de obstrucție.

Nenorocirea din familia imperială însă va da guvernului maghiar un pretext de a apela la sentimentele «dinastice» (!) ale opoziției și de a-i cere să nu creieze «dificultăți».

Asculta-va opoziția de acest apel? Depune-va ea armele?

Dacă va face-o, atunci e probabil, că întreaga criză s'ar rezolvi repede. Firește, că spre acest sfîrșit ar trebui ca și opoziția din Camera Austriei să se arate accesibilă pentru o asemenea indulgență.

Dar dacă atît opoziția austriacă cît și cea maghiară vor continua lupta începută?

Iată chestia dela care atîrnă o altă formă a desnodămîntului și asupra căreia nu voim să ne pronunțăm, cît timp nu se va lămuri atitudinea pe care o vor lua opoziționalii celor două Camere după înmormîntarea împărătesei.

RAPORTUL

DINTRE

STAT ȘI LEGEA MORALĂ

DAPA HENRICH VON TREITSCKE

Dacă considerăm Statul ca o comunitate morală, care are să contribuie în locul ei la educarea neamului omenesc, în acest cas Statul trebuie, în mod neîndoelnic, să stea sub rigoarea generală a legii morale. Cu toate acestea, lumea mereu vorbește despre antagonismul ce există între politică și morală. Această generală aparițiune ne arată deja, că relațiunea aceasta nu poate fi simplă și lămurită.

Pentru noi creștinii, chestiunea raportului dintre Stat și legea morală este într'adevăr foarte dificilă; pentru oamenii din antichitate, o asemenea chestiune nici nu exista. Ei nu cunoșteau o altă lege morală decît în Stat și prin Stat. Pentru ei politica este

partea de căpetenie a eticei. Omul singuratic numai în Stat se poate perfecționa, și ceea ce convine Statului este *eo ipso* moral. Așa judecă *Aristotel*. Toți Elenii sunt unanimi întru prea mărirea asasinării unui tiran; căci cel ce amenință comunitatea cu primejdie, trebuie înlăturat, dacă nu se poate pe cale legală, atunci fie și pe cale ilegală. Tot așa raționau și Evreii Vechiului Testament. Poetii moderni consideră pe Iudita ca o figură tragică; contemporanilor ea li se părea numai ca o eroină vrednică de laudă. Și pentru Evrei era de sine înțeles, că moralitatea Statului consistă în simpla lui afirmare. Evreului, întocmai ca Elenului, i se părea firesc, că trebuia să înlătore pe dușmanul poporului său. În privirea străinului totul este permis. mai ales usura: «În contra străinului poți să faci usură, dar față cu fratele tău nu»; așa-i și pînă astăzi.

Păgînul antic, ca și Evreul, este, din punct de vedere creștinesc, lipsit de conștiință, întru cît el nu are o conștiință individuală. Pentru el nu există decît totalitatea poporului. Conștiința colectivă a acesteia îi dă lui regule rigide. Precum știm, Vechiul Testament nu vorbește în cărțile sale vechi nici odată despre conștiință; acest cuvînt îl găsim mai întîiu în Cartea Înțelepciunii, pe o vreme, cînd Iudaismul începuse deja a se descompune.

La Eleni, sofștii sunt aceia care pentru prima oară încep a vorbi de voința persoanei față cu Statul. Dela ei încocoaci însă a mai trecut multă vreme pînă ce filosofi stoicieni începură a vorbi pe față despre conștiință.

În o asemenea lume de înlănțuire personală nu putea fi vorba despre vr'un conflict între morală și politică.

Tot așa era în evul mediu. Aci, lumea constituie un mare imperiu, care își primește legile din gura locșitorului lui Cristos și a reprezentanșilor săi.

Ast-fel tot biserica conduce și pe Germanul cel încă incult și îi ordonă regule morale.

Papa este îndreptățit a da popoarelor creștine țările păgînilor, precum a făcut-o cu țara ordinului german; el apare ca proprietarul ideal al tuturor țărilor păgîne. Așa se explică și concepția, că creștinii nici nu recunosc măcar existența unui drept internațional față cu păgînii; de oarece păgînul nu poate să jure pe făgăduințele sale, de aceea creștinii nici nu pot lega cu el contracte. Numai în Orient s'a ivit, din cauza curioaselor stări culturale de acolo, de timpuriu o excepție; oamenii erau nevoiți să pacteze cu vecinii cei păgîni.

În Europa apuseană propriu zisă s'a întimplat, că încă în secolul XVI s'a pornit o furtună de indignare prin lume, cînd regele Francisc I al Franței s'a aliat cu Sultanul Soliman în contra lui Carol Quintul. Poruncile morale au deci pentru comunitatea creștinilor o valoare intrinsecă; ele nu sunt recunoscute de către individ, ci biserica i le impune.

Acest raport însă se modifică întru cît-va prin puterea obiceiurilor sociale. Obiceiuri nobilitare, noțiuni burgheze de onoare în chestiuni de comerț au aci o înrîurire, regula însă nu suferă nimic prin aceasta. În această lume hierarhică nu se poate cineva măcar gîndi la vr'un conflict între morală, moravuri și politică.

De odată, cînd Reformațiunea se ivi în lumea creștină și răsturnă vechile autorități, totul se schimbă. Numai în mijlocul descompunerii întregii ordine antice putem înțelege pe puternicul filosof care a colaborat cu *Martin Luther* pentru emanciparea statului. *Macchiavelli* a fost acela care a formulat gîndirea, că dacă e vorba de mîntuirea Statului, nu mai trebuie să întrebăm dacă mijloacele sunt curate; să susținem cu orice preț Statul, mijloacele le vor aproba în urmă toți. Spre a pricepe pe *Macchiavelli*

trebuie să-l considerăm istoricește. El este fiul unei generațiuni, care era tocmai pe punctul de a trece din rigiditatea medievală în libertatea subiectivă a gândirii. Jur împrejurul său, el vedea acele puternice figuri de tirani, în care s'a manifestat atât de risipitor genialitatea acestui popor. Toți acești tirani ai Italiei sunt Mecenați din nascare. Acești geniali oameni ai forței erau idealurile lui *Macchiavelli*. Totdeauna va rămânea un merit al lui, că a pus Statul pe picioare proprii liberându-l de tutela bisericească și apoi că el a formulat pentru prima oară ideea: că Statul este puterea. Cu toate acestea, *Macchiavelli* însuș mai stă cu un picior în evul mediu. Căutând să emancipeze Statul de către biserică și proclamând, cu îndrăzneala patriotului italian modern, că Scaunul Romei a prăvălit Italia în blestem și mizerie, *Macchiavelli* tot nu se poate desface de ideea, că moralitatea peste tot e de natură bisericească. Căutând să desfacă Statul de către biserică, el îl desface și de legea morală. El zice: Statul să nu se intereseze de cât de scopurile puterii sale; ceea ce e bun spre acest sfârșit, e drept și necesar. *Macchiavelli* încearcă a gândi ca un om din lumea antică, dar nu izbutește, pentru-că și el a gustat din pomul cunoștinței, pentru-că și el este creștin fără a o ști și fără a o voi.

Cu chipul acesta, concepția sa despre libertatea moralei politice a rămas în multe puncte obscură și nelămurită, și aceasta pentru că el trăia într'o epocă de tranziție. Aceasta însă nu ne poate opri a recunoaște, că acest genial Florentin a fost cel dintii care a introdus, cu consecințele formidabilei sale gândiri, în politică marea idee: că Statul este o organizațiune a puterii. Căci aceasta este un adevăr; iar cel ce nu are destulă bărbăție spre a privi în fața acestui adevăr, acela să lase politica în pace. Acest mare merit al lui *Macchiavelli* să nu-l perdem din vedere, ori cât am cu-

noaște profunda imoralitate a doctrinelor sale despre Stat. Nu faptul că pentru el felul mijloacelor puterii e indiferent, ne scirbește pe noi, ci pentru că la el totul se reduce la tendința de a dobîndi și de a păstra puterea. Pentru el însă, această putere nu are nici un conținut. La el nu găsim nici măcar umbra concepțiunei, că puterea odată dobîndită trebuie să fie legitimată prin stăruința de a o aplica în sensul celor mai înalte bunuri ideale ale omenirii.

(Va urma)

IMPARATUL IN BANAT

Sub acest titlu Gazeta Transilvaniei primește un interesant raport despre apucăturile meschine ale autorităților maghiare de a produce Impăratului și suitei sale impresia, ca și cînd poporul românesc nici n'ar exista în Banat.

Se vede din această corespondență că Ungurii s'au păcălit foarte amar:

Din actul întreg al «manevrelor» decurse, mi aleg de obiect al raportului meu numai partea — cum i-ași zice — *politică*, despre care să vă scriu, căci ori-cum vom lua lucrul, fapt e, că d'odată cu manevrele armatei belice, a manevrat și onorabila armădie politică administrativă pe cunoscutul său teren: de a amei oamenii la cap și d'a orbi lumea ziua la amiazi; și, vorbind pe suflet, nu știu a cărui problemă era mai grea: a beliducelui militar *Beck* sau a sărăcuțului general-ministru *Wlassics* din Budapesta?

Căci beliducele militar cunoștea bine și țara și teren, și avea un plan hotărît și onest în operațiunile sale, pînă cînd bietul *Wlassics* se afla într'o țară cu totul străină vederii ochilor săi, apoi neorientat și fără plan hotărît, ei trebuia — cum posterior

esiră tate la iveală — să isbutească «cu cirna», cum zice Românul de pe aici.

Și pe noi, pe Români, această manevră ne atinge, deci ne și interesează mai mult.

Din toate păteniile și experiențele ce le câștigăm acu, după manevre, convingerea mea mă face să cred, că planul de operațiune al armadiei politice patriotice din Budapesta era: *a ascunde după puțină existența în massă a poporului român din aceste părți și d'odată a'l presenta — dacă de tot ascuns nu putea să fie — cel puțin fără inteligență proprie, chiar și fără biserică, ori chiar și fără Dumnezeu, dar mulțumit cu stăpînirea și cu soarta sa actuală.*

Conclud. acestea pe temeiul următoarelor fapte împlinite:

Deja de cu primăvară, de cînd se știa pozitiv, că Maj. Sa va veni în Bîzias, și pînă cu 4 (zi patru) oare înainte de intrarea trenului de curte în gara Temișorii parola zilei era — atît în jurnalele locale, cît și la autoritățile publice comitatense și ale orașului, — *că Majestatea Sa nu va da audiențe, nu va primi deputațiuni nici la gară, nici în Bîzias, . . . gările vor fi închise.*

Așa este — se zicea — *dorința prea-înaltă a Maj. Sale (?)*, căreia lumea i s'a acomodat, se înțelege.

Pe sub mîină însă se lucra alta, și anume: s'a dat ordin aspru din partea comitatului nostru și al Caraș-Severinului — poate și din a celui din Torontal — ca la primirea Maj. Sale în Bîzias să se trimită popor de pe sate cu *droaia!* Din fie-care comună începînd dela Lipova și pînă la Caransebeș, Vîrșeți, Detta etc., erau trimiși cîte 200—500 de indivizi din popor: bărbați, copilandri, prunci, fete, neveste, c'un cuvînt: o mulțime de popor, care s'a prețuit la peste 30 de mii de capete, care erau prezenți, înșirați d'a lungul drumului dela gară pînă la «conac», la sosirea Monarchului. Toți aceștia aveau instrucțieresp.ordin («porunca dela varmeghie»), ca să «strige eljen». . . vorbă să fie. . .

În Temișoara se lucra din reputeri, ca să meargă «cîți mai mulți orășeni» spre a putea participa la serenada cu lampioane aranjată la 4 ale cur. în Bîzias, iară în

ziua sosirei în Temișoara, cam la ora 10—12 înainte de m., va să zică cu 4—6 ore înainte de sosirea trenului regal (ora 4:20 în 2 ale cur.) organele de poliție mergeau din casă în casă pe la căpeteniile bisericestișcolare și le avisa, că *«Maj. Sa a încunoștințat pe cale telegrafică primăria cum că permite prea grațios, ca peronul gării (din Temișoara) să fie deschis pentru corporațiuni și pentru publicul îmbrăcat de salon»*. . .

Ei, ce va să zică asta?

Cum se poate, ca această permisiune să se dea acum, cu numai 4 ore înainte de sosire? Cum și ce pot face «corporațiunile» în timp de 4—6 ore, spre a se presenta?..

Mie-mi vine a crede, că — minciună goală a fost povestirea, că Maj. Sa *nu dorește* etc. etc., care minciună nu poate fi iscodită decît din partea onorabilei armadie, fiindcă adevăratul adevăr e, că Maj. Sa nu a dispus a nu primi corporațiuni, fiindcă d. e, în Bîzias, unde d-l episcop român catolic a mers numai pentru ca să celebreze din acest incident o liturgie — Maj. Sa s'a bucurat foarte mult de această atenție, iar în ziua a 4-a a lunei curente a fost «Rasttag» pentru armată, ergo, Maj. Sa de sigur, că ar fi avut timp pentru audiențe... dacă cineva ar fi venit, ori s'ar fi ivit.

Judecați dar și d-voastră. Onor. cetitori, dacă concluziunile mele, întemeiate pe aceste fapte, pot fi corecte, ori ba, și permiteți-mi, ca să trec la *succesul general* al manevrărilor *armadiei patriotice*.

Manevrările armadiei politice-patriotice a fost o adevărată «volbură» — după graiul bănățenesc — așa a zis poporul românesc. Și nici că se poate închipui o asemănare mai potrivită și mai bine caracterisătoare a faptului cu manevrările armadiei patriotice.

Cînd au presimțit, că vîntul mare se pune în mișcare, atunci vîntulețele au înșcenat o volbură, care s'a încolăcit pe o distanță de cam 3 kilometri pe drumul mare: între gară și orașelul Bîzias, ridicînd pățile și frunzulițele ușurele și pravul la o înălțime amenințătoare, pînă cînd bietecele petricele au rămas lipite de pămînt, singure în pur felul lor. Wlassics, Molnar, Copdebo și alții *tutti quanti* aveau rolul pățelilor și al frun-

zulițelor, pînă cînd «talpa țării» a rămas pe jos...

De orbit — n'au orbit pe nimeni.

La vederea Monarchului, poporul român a uitat de «poruncă» și a întonat un sănătos «Să trăească», un răsunset lung-lung de trei kilometri!...

Iar «paiul» — sau frunzulița, cum poftiți — Wlassics, cînd a văzut mulțimea de Români, a încremenit, bietul, exclamînd către împrejurimea sa: «Az istenért ez mind oláh nép!»... (Pentru Dumnezeu, ăștia sunt toți Români). E fapt.

Caracteristic, nu-i așa?

Evident, că frunzulița Wlassics a trebuit să fie prins de volbura din B. și să fie urcat sus, sus, ca să știe și să vadă, că în țara în care Măria Sa este ministru de culte, există și popor românesc «în massă»!...

În orașelul Bîziaș prițul obiect bătător la ochi în calea spre conac și lingă care a fost ridicat primul arc triumfal în onoarea Maj. Sale, a fost *biserica*, și, peste drum de ea, *școala gr. or. Română*, pe cari le-a văzut atît Maj. Sa, cit și înalta suită... Alt ghimpe în ochii d-lui Wlassics.

De aci în colo, și la cîmp și prin sate, Maj. Sa n'a văzut decît popor românesc, iară Alteța Sa, presumpțivul moștenitor al Tronului, a și înoptat într'o comună românească, a privit la jocul poporului românesc și a dăruit cu cîte 100 fl. pe un mire și pe mireasa românească, cari numai decît au sărutat mîna Alteței Sale în modul și după datina românească, punînd în urmă mîna sărutată la frunte, ori la obraz (mireasa la frunte, mirele la obraz) ceea-ce a plăcut foarte mult Alteței Sale, și a întrebat pe românește: «*așa la voi datina?*»

Din astea și dintr'o mulțime de alte episoade de asemenea natură, mă țin îndreptățit a susține, că cei ce au umblat «cu cîrma» — s'au cam păcălit...

Fie-le de bine: Numai de ar învăța ei odată, că în timpuri de vijelii și de volbură patele, frunzele și praful se urcă în sus, fiind-că sunt ușoare, pînă cînd petrile, poporul, chiar singur fiind și fără conducătorii săi naturali, rămîne, lipit de pămînt, cu domnii nu se urcă...

În fine țin să rectific vestea susținută de unele foi românești: că de astă-dată, la aceste menevre România nu ar fi avut re-

presentanții săi. Vestea e numai relativ corectă. Adică așa numiții «atașați» militari nu au fost, ce e drept, din România dar au fost *doi ofițeri din statul major al României*, anume d-l căpitan de caval. *Opreșcu* și d-l căpitan de artil. *Lupescu*, însă ambi, domni au funcționat ca *combatanți*, adecă stînd sub comanda austriacă și cooperînd întru toate cu ostașii noștri bucurîndu-se de un tratament întru toate egal cu colegii lor austriaci. Acești doi domni au fost apoi admiși și la «critica» ce s'a făcut — după încheierea manevrelor—de beliducele Beck, care critică a durat mai mult de 2 ore, și sunt în poziție de a vă informa pozitiv, că numiții domni căpitani români la rîndul lor și au făcut și d-lor rapoartele, despre ale lor experiențe și vederi, către comandantul de aici al corpului... Aud, că acest raport făcut, să înțelege în *limba românească*, a plăcut, ear d-l colonel șef de stat major *Schreiber*, care vorbește perfect limba română, în Bîziaș tot românește a conversat cu ostașii români. Nu se poate zice dar, că de astădată România n'ar fi fost invitată...

Ungaria cea constituțională

Sub titlul «*Ungaria cea credincioasă constituțiunii*», găsim în «*Deutsches Volksblatt*», organul federalist dela Viena, un strajnic articol în contra guvernului Bánffy care în timpul din urmă făcu atîta gălăgie cu pretinsele sale considerații pentru așeză mintele constituționale. Ziarul din chestiune zice cu drept cuvînt: «În Ungaria nu prețuște constituția nimic, cînd vorba e, ca puterea clicei stăpînitore să fie consolidată. *Legea naționalităților* este pur și simplu călcată în picioare dacă interesul maghiarizării cere o asemenea călcare, iar la alegeri nu hotărăște libera voință a poporului, ci puterea brutală a autorităților, baioneta și gloanțele Mannlicher ale jandarmilor. Prin urmare, Ungurii să ne mai slăbească cu pretinsul lor cult pentru constituționalism și sfințenia legilor».

Intr'un alt articol, acelaș ziar spune Maghiarilor niște usturătoare adevăruri. El le zice: «*In Ungaria, puterea de Stat este condusă de spirit revoluționar, și deși se pare că numai partidul kossutist face opoziție (miluită!), de fapt toți Maghiarii sunt aderenți ai acestui partid. Aceia însă care pe vremuri au dat palpabile dovezi că sunt adevărați patrioți și stilpi ai împăratului și ai imperiului, naționalitățile nemaghiare, nu pot zice un cuvânt, ele sunt oprimate și gura le este închisă.*»

Acelaș ziar, vorbind de nerușinata scoritură cu conjurația dela Karlsbad, ia apărarea naționalităților și aclamă care va să zică faptul, că naționalitățile ar avea de gînd să emită o *deputațiune monstră* la treptele tronului împărătesc constituie o conjurațiune? Firește, atotputernicia maghiară ar fi în curînd sdrobotită dacă toate naționalitățile s'ar declara solidare».

SLAVIZAREA MAGHIARILOR

S'a găsit un «patriot» cu numele *Körösi Iózséf*, care într'o carte tipărită de curînd face groaznica «descoperire», că în comitatele Neutra, Pojun, Bars, Hont, Neograd, Peșta, Gomor, Abauj, Zemplin și Ung elementul slovac în decursul timpului a suprimat elementul maghiar și a făcut imposibilă răspîndirea lui. Ce-i mai mult, «patriotul *Körösy* găsește, că chiar și Jidanii din acele părți sunt pe cale azi, mine, să se contopească în vre-una din națiunile nemaghiare. Dovadă împrejurarea, că dintre 5396 locuitori jidani, cîți se află astăzi în Pojon, numai 22% se declară ca Maghiari, Ceilalți, fiind-că nu constituie o rasă deosebită, ci numai confesiune deosebită, vor trebui să se contopească în sînul vre uneia dintre națiunile nemaghiare.

PLÎNGERILE CELOR ASUPRIȚI

«*Tribuna Poporului*» publică sub titlul «*Țara fărădelegilor*» un lung articol, din care reproducem următoarea interesantă constatare:

Cînd vezi cum zilnic se săvîrșesc fărădelegi îți evine să crezi, că din țara asta a perit toată dreptatea de nici urmă nu i-a mai rămas.

Fărădelegi de sus, fărădelegi de jos, nedreptăți dela ministru, nedreptăți dela tribunale, nedreptate dela fișpan, dela vicișpan, dela solgăbirău, din tot locul numai nedreptate pentru bietul cetățean și de nicăeri dreptate.

S'au făurit legi în dieta țării, dar n'au fost îndestulătoare. Au mai venit și miniștrii cu ordonațiuni, dar nici așa nu s'a putut face cetățeanului dreptate. S'a pus și comitatele pe brînci și au croit statute, iar orașele încă nu le-au rămas înapoi. Iată dar un magazin întreg de legi și statute. Și nu pentru colții șoarecilor s'au adus, ci pentru ca să ți-se administreze «dreptatea» ție, cetățene.

Dar moneda-i cu două fețe și legea-i asemenea cuțitului cu două tăișuri. Ți-o «aplică» după măsura de bună sau rea voință ce o are față de tine cel care se îndeletnicește cu aplicarea paragrafelor din legi. Stai pe picior bun cu domnii, le-ai făcut vre-un hatîr, a pus Dumnezeu mîna pe tine; nu te-ai purtat de așa ca să-ți cîștigi grația, bunăvoința domnilor, nici nu te așteapta, ca să ți se facă dreptate și te mîngie cu vorba că *dreptatea-i în ceriu*, ear pe pămînt cine vrea să și o închipuiască nu-și mai strîngă mințile, ci închipuiască-și-o așa după cum cei vechi și-au închipuit-o: o femeie legată la ochi.

Ai greșit ceva împotriva legilor, și în Ungaria nu te poți mișca nici în dreapta nici în stînga, nici înainte, nici îndărăt fără să nu «calci» legea, odată se pun toți legiuitorii pe lucru.

Notarul comunal sau cercual scormonește fărădelegea săvârșită, geandarmul face cercetare, se înțelege cu blindetea-i obicinuită, pretorul sau protopretorul pertractează și aduce hotărîre, sau mai bine zis csînda, vicișpanul nu o schimbă, ci întărește osînda, iar ministrul ridică la putere de drept aceea ce solgăbirăul a hotărît. Nu-i așa că merge dreptatea strună, ca la mașină.

Dar dintre acești «administratori» a dreptății am trecut cu vederea pe fișpan. Fișpanul, e drept, nici nu scormonește, nici nu cercetează, nici pertractează, nici osîndește, nici nu întărește, nici nu ridică la putere de drept și cu toate acestea, ceea ce el vrea, toți ceilalți vreau și ministrul încă vrea. Iși are și fișpanul și ministrul darăverile lor, și pentru un lucru de nimic cum e și îndreptățirea unui cetățean, nu se strică unul cu altul. Fișpanul alege pe trimișii, pe deputații țării, iar ministrul din increderea acestora stă pe divanul cel roșu.

Ținta stăpînirilor ce s'au rînduit dela Tisza Kâlmán încoace o fost, ca celor de la comitat să le dea foarte multă putere. Au știut stăpînirile maghiare de ce au lucrat așa cum au lucrat. Ca să-și cîștige voturile alegătorilor și nimic mai mult!

CONFISCAREA „PATRIEI“

Snergica mișcare pe care au început-o Românii din Bucovina pentru revendicarea drepturilor lor, a avut darul să nu placă adversarilor. Acești adversari se compun mai ales din indivizi și fracții de popoare imigrate în Bucovina, după ce această splendidă bucată a Moldovei lui Ștefan cel Mare fu vîndută de către Turci Austriacilor.

Aceste elemente imigrate care n'au înțeles că trebuiau să se alipească și să se asimileze națiunii băștinașe și covîrșitoare ca număr, au continuat a face într'o țară în care ele nu erau decît mosafiri, înaltă politică, căutînd să frustreze pe Români de drepturile lor incontestabile de a exista ca o națiune cu firea și cultura ei specifică.

Mai ales Polonii și Germanii liberali aliați cu Evreii, sunt aceia cari în ultimele decenii voiau cu tot dinadinsul să imprime acelei țări un caracter cînd leșesc, cînd nemțesc. Din sînul acestor elemente se recrutează funcționarii și magistrații Bucovinei iar aceștia, firește, își închipuesc că sunt într'o țară cucerită, într'un fel de imaginară colonie transatlantică a Austriei. Ei au pretențiunea de a cîrmui țara, «permit» sau «interzic» ceea ce le vine la socoteală.

Și în Bucovina se practică aceeași politică austriacă oarbă, care a reușit să asuprească întregi națiuni ca să asigure domnia cîtorva enclave fără nici o reală importanță etnică și politică.

Natural că toți acești slujbași importați în Bucovina se cred grozavi și-și iau aere de tutori ai «Valachilor». Și cum să nu fie ei exasperați mai ales acum, cînd văd că poporul român de acolo, în urma unei acțiuni sistematice și prudente a tinerei sale generațiuni, a început să se deștepte la viața națională.

Noua politică națională a Românilor bucovineni face zilnic progrese pe calea sănătoasă pe care a fost îndrumată și astfel slujbașii temîndu-și situațiile, vor fi crezînd că procedează în sensul dorințelor «mai

înalte» dacă fac tot posibilul spre a împiedica avîntul Românilor.

Zilele acestea censura din Cernăuți a confiscat ziarul «*Patria*» pentru că acesta conținea un articol care nu era pe placul slujbașilor.

Noi credeam pînă acum că numai în Ungaria slujbașii sunt omnipotenti, numai acolo ar fi existînd un sistem spre a împiedica lupta de legitimă apărare a Românilor.

Vedem însă că procurorii de la Cernăuți sunt geloși de laurii cîști-gați de *Ieszenszky & Co.* și speră că cu noile lor șicane au să fie și ei învredniciți de ceva decorații...

Destul de trist, că guvernul dela Viena a dat Bucovina pe mîna unor asemenea slujbași, cari cochetează cu decrepitul partid liberal și cu Polecii de acolo, în loc de a căuta să fie funcționari imparțiali.

Suceveanu.

O ASEMĂNARE CARACTERISTICĂ

«*Alkotmány*» face o asemănare foarte caracteristică între doliul pentru *Kossuth* și între doliul pentru împărăteasa-regină *Elisabeta*. Cînd cu doliul pentru *Kossuth*, zice «*Alkotmány*» «patrioții» se luau după oameni și, dacă li-se părea, că vre-unul din ei nu face pe pofta adoratorilor lui *Kossuth* îi grăiau cu cuvintele: «*Să vede că d-ta, ești strein*». Dacă admoțiunea aceasta nu era de ajuns, pe nenorocitul numai decît îl înhățau de guler. În modul acesta a fost hui-duit publicul de pe la teatre. Dacă însă se întimpla, ca vre-un lăutur să fie aflat cîntînd prin cîrciume ori cafenele, înfiacărații patrioți îi luau violina și i-o trîneau în cap; ear dacă cine-va n'a arborat stindarde de doliu, frestrile i-au fost bombardate cu pietre. La toate acestea s'au mai adăus orgiile ziaristice, «*pentru-că cultul lui Kossuth, în contul lealității, să se manifeste*

cît mai impasant». — Ei bine, acum a murit regina *Elisabeta*, față cu care «nu se găsește în istorie persoană, care să fi meritat mai mult iubirea Maghiarilor». Și ce se întimplă? Infiacărații patrioți nu se arată nicăeri, ei nu trimet acasă publicul de pe la teatre, prin unele cafenele *încă și acum cîntă musica* și acei patrioți înfiacărați nu bombardează ferestrele cafenelelor și nu iau violinele din mînile lăutarilor pentru a li-le trînti în cap. Din «*Ös Budavár*» publicul a trebuit să fie scos cu poliția, poate că printre acest public se aflau și «patrioții», cari încă au trebuit să plece acasă cu părere de rău, că nu-și mai pot petrece acolo etc. Aceasta e asemănarea lui «*Alkotmány*». Ea nu mai are lipsă de comentariu, căci se comentează însă și de ajuns.

PRESIMȚIRILE UNUI CONTE MAGHIAR

Contele *Stefan Karolyi*, despre care se zice, că cunoștea foarte de aproape inima răposatei împărătese-regine la vînătoarele din *Gödöllö*, el ducea un însemnat rol social și politic, a adresat din *Careii-Mari* următoarea telegramă semnificativă unui amic al său în *Budapesta*: «*Încă nici odată nu m'am temut în viața mea. Acum mărturisesc cu ochii plini de lacrimi, că mi-e frică de viitor. Mi tem patria. Am cauză de-a mi-o teme! Dumnezeu și-a luat mîna de pe patria noastră; neîmpedecînd mîna ucigașului, el a lăsat să cadă steaua protectoare a acestei națiuni*». Subscris: *Karolyi Pista*.

VIOLENȚELE DELA SUCEAVA

Sub titlu de mai sus, ziarul național român «*Patria*» din *Cernăuți* a publicat *Duminecă*, în 30 August, un articol plin de indignare, din cauza violențelor, ce s'au comis la alege-

rile de electori în districtul Suceava. Pa-
giña, pe care a fost tipărit acest articol
și raporturile din diferite comune, a fost
însă *confiscată* de guvernul Bucovinei pe
basa §-lui 300 cod pen. (agitație în con-
tra autorităților publice).

Iată ce s'a scris asupra violențelor citor-va
funcționari în articolul confiscat al «Patriei»:

Lupta funcționarilor contra noastră a
isbucnit la Suceava; trebuie să batem clo-
potul într'o dungă, să dăm alarma, ca toți
cei despoiați de drepturile lor constituțio-
nale să se întrunească și să protesteze în
fața lumii și a lui Dumnezeu contra vio-
lențelor ne mai pomenite ce se săvârșesc.

Cele ce ni se comunică din districtul
Sucevei, sunt lucruri simplamente revoltă-
toare, cari fac concurență și celor mai fai-
moase abusuri electorale din Galiția.

Duzinkiewicz revoltă cu ajutorul lui Zier-
hoffer, pe toții oamenii de bine din dis-
trict, violentează conștiința pacinicilor lo-
cuitori și provoacă o nemulțumire și ură,
care prea ușor poate islucni în acte dictate
mai mult de desperațiune, decît de rațiune.

Părul și se ridică măciucă, cînd aflî în
ce mod năsdrașan a răpit comisarul Zier-
hoffer la porunca lui Duzinkiewicz, ale-
gătorilor dreptul lor constituțional, care
tornează baza vieții de Stat.

Listele de alegători au sosit în comune
de abia în ziua alegerii, sau cel mult în
ziua premergătoare, așa în cît nimeni nu
a putut să le vadă la timp, ca să reclameze
contra eventualelor lipsuri sau greșeli.

Listele aceste sunt de tot defectuoase,
fiind cu intențiune șterși din listă fruntași,
cari totdeauna au fost alegători, și strecurați
în listă indivizi, cari n'au și nu pot avea
drept de alegători.

Aceste liste s'au compilat anume astfel,
ca în ele să se afle toate creaturile că-
pitanului, iar membri distinși ai comunelor,
partisanii partidului național, să fie în nu-
măr cît se poate de mic.

În comuna Pătrăuți a șters căpitanul
din liste chiar și pe membrii consiliului
comunal, în cît d. e. cînd a venit să vo-
teze primul jurat comunal, i s'a răspuns
scurt și precis: N'ai ce căuta aici, nu ești
alegător.

Comisarul Zierhoffer face calea sa ofi-
cioasă de alegere prin district, însoțit de
sergentul de jandarmi din Solonești, care
fără genă bruschează aderenții partidului
și ridică cu forța oamenii din sat, aducîndu-i
să voteze pentru lista lui Zierhoffer.

O teroare ne mai pomenită a cuprins
comunele.

Alegerile s'au început pretutindeni cu
1—2 ore înainte de terminul anunțat, con-
duse fără drept de comisarul Zierhoffer,
care le încheia deja după 20—25 minute,
deși nu dinsul, ci primarul este chemat să
conducă și să ridice ședința.

La Pătrăuți d. e. s'a anunțat alegerea
pe ora 3, comisarul Zierhoffer sosi în co-
mună la orele 1 $\frac{1}{2}$ și fără amîinare a trecut
în casa comunală, unde erau cu totul vr'o
10—12 oameni și deoparte trimite sergen-
tul de jandarmi cu birja după oamenii
săi, de altă parte deschide adunarea, decla-
rînd că primarul comunei nu poate fi ales
elector, fiindcă este aderent al partidului
național român.

Indignațiunea populațiunii este nedesc-
riptibilă.

Procedînd apoi volnicul comisar la ale-
gere, a respins simplamente pe toți ale-
gătorii, cari îi păreau suspecti, și luă vo-
turile numai de la oamenii săi siguri. Iar
cînd a ajuns să aibă majoritate pentru
lista sa, a declarat alegerea încheiată, deși
lumea năvălea spre localul de alegere,
nefiind încă orele 3 și conform anunțului
de abia atunci avea să se înceapă actul
alegerii.

Și pentru ce toate aceste?

Districtul Suceava aparține celor mai
organizate districte ale partidului național,

și între impregiurări normale este reușita candidatului partidului nostru pe deplin asigurată.

Dar d-l Duzinkiewicz încă își are candidatul său pentru acest district, pe arhimandritul de tristă figură Ciuntuleac și voiește să-l scoată deputat cu ori-ce preț.

Aceasta însă nu se poate alt-fel, decît, dacă li-se răpește alegătorilor dreptul de alegere și căpitanul numește după plac electorii, unelte oarbe în mîna sa.

Și rezultatul acestor procedări? Revolta sufletească a tuturor oamenilor de bine din district! După cum ni-se anunță, numai cu mare greu au putut bărbații noștri de încredere liniști poporul cu asigurări, că făcîndu-se demersuri pe lîngă presidentul țării și ministrul-president la Viena se va pune capăt acestor volnicii și se va da satisfacție completă poporului greu ofensat în cele mai intime sentimente ale sale.

După aceasta «Patria» recomandă Românilor să nu-și peardă cumpătul, ci să arate toate abuzurile telegrafic la guvernul din Cernăuți și din Viena, protestînd contra violențelor revoltătoare. «Dacă» — zice «Patria» — guvernul dorește liniște la Suceava, apoi *trebuie să depărteze pe timpul alegerilor* atît pe căpitanul *Duzinkiewicz*, cît și pe comisarul *Zierhoffer* din district, căci simpla prezență a acestor răpitori de drepturi transpune populațiunea într'o agitațiune, ale cărei consecințe vor fi de tot grave.»

Articolul, după-ce mai arată, că au trecut acele vremuri, cînd pașalele puteau face sub masca constituționalismului și în numele poporului ce le tăia capul, protestează încă-odată sărbătorește în contra violențelor și cere să se facă dreptate și să se dea satisfacție ordinei de drept jignite.

Acesta este articolul, care a turburat așa de mult organele guvernului bucovi-

nean, încît s'au decis să-l confisce. Cum vor putea însă confisca și indignarea justă a poporului pentru fărădelegile săvîrșite?

ABZICEREA

IMPARATULUI FRANCISC IOSIF

Sub acest titlu «*Egyetértés*» de Duminecă a scris următoarele:

«E greu a și scrie aceste cuvinte, dar autenticitatea știrii ne-au garantat-o politici atît de distinși, încît nu putem a o încungiura.

Cînd a sosit azi la Budapesta știrea despre catastrofa Reginei, deputați guvernamentali distinși au dat expresiune informației lor, că *Francisc Iosif nu va rămînea mai departe pe tron*

Regele — *ă zis unul dintre politicianii, cari stau aproape de guvern* — s'a ocupat de mai mult timp cu gîndul, ca să încredințeze grijile grele ale guvernării, Archiducelui Francisc Ferdinand. *A voit numai să aștepte ziua de 2 Dec. ziua jubileului împărătesc, acum poate-că și acest termen va fi prea lung pentru Maiestatea Sa. Soartea bună a Ungariei atîrnă de la aceea, ca Regele nostru să nu persiste pe lîngă aceeaștă intenție.*

Nu ne-a fost posibil a controla deplina autenticitate a acestei știri, dar e sigur, că în cercurile politice să discută ca o eventualitate serioasă schimbarea de tron iminentă».

FRICA MAGHIARILOR

Tot mai mult se vedește că Ungurii prin moartea Impărătesei n'au pierdut numai pe «*Regina*» lor, ci pe puternica lor protectoare. Ziarele maghiare se plîng a-

marnic, că acum «nu mai e nimeni pe lângă Regele Francisc Iosif» care le-ar putea lua apărarea în casuri de grea cumpănă.

Frica aceasta reiese plastică din toate articolele scrise în ziarele maghiare în aceste zile.

CHESTIUNEA PACTULUI

Pol. Ért. scrie, că prin atentatul dela Geneva chiar și chestiunea pactului a intrat în *nouă fasă*.

Partidele din opoziție au decis să nu facă în reichsrath obstrucție pentru-ca să nu mai amărăscă inima Maiestăței Sale.

De asemenea și în parlamentul ungar, opoziția va lupta cu rezervă și în mod normal.

O VOCE ENGLEZĂ

Ziarul *The Statist* din Londra vorbind de criza dualismului Austro-Ungar, se exprimă astfel:

«Nădejdiile nu cresc în Austro:Ungaria. Prim-Ministrul austriac arată mare curaj, perseveranță și bunăvoință și noi am dori sincer, ca lui să-i succedă a duce la bun sfârșit reînnoirea compromisului. Căci ori-ce s'ar zice, o Austro-Ungaria puternică este un zid de apărare a păcii în Europa, în vreme-ce o Austro-Ungarie în discordie și divizată *slăbește cauza ordinii și tinde a perde ori-ce fel* de importanță pentru pace.

După aceasta, ziarul englezesc îi scarmână binișor și pe Nemți și pe Maghiari, cărora le reproșază cu drept cuvânt că n'au ținut nici odată în dreaptă considerare interesele adevărate ale imperiului.

«Dacă însă monarhia habsburgică s'ar disolva, continuă *Statist*, atunci Maghiarii ar avea să sufere mai mult de cât ori-care alt popor. Germanii din Austria ar găsi o patrie în Germania, Slavii într'un nou Stat

slav sau în Rusia, iar Români din Transilvania în România. Dar ce are să se aleagă din Maghiari? Ce are să se întâmple cu ei mai ales dacă vor ajunge a atârna de la bunele grații ale Rusiei?».....

BIBLIOGRAFIE

Raport anual al gimnasiului real «Tudor Vladimirescu» din Tîrgu-Jiu, pe anul școlar 1897—98. Miloșescu, 1898, Tîrgu-Jiu.

Luăm cu plăcere act de acest *Raport anual*, pentru că sunt încă foarte puține la număr acele gimnazii și licee cari editează la fie-care sfârșit de an un raport sistematic despre sporul pe care l'au făcut elevii în anul expirat.

Raportul de care vorbim ni se pare superior tuturor obișnuitelor Buletine, și aceasta pentrucă e mai bogat și mai interesant în cuprins.

Pe 24 de fețe găsim o mulțime de date folositoare și părinților și elevilor.

Partea I se compune din o «*Cronică anuală*» în care sunt notate toate întâmplările de oare-care importanță ale gimnasiului în acest an.

Partea II cuprinde «*Date statistice*» și anume situația școlarilor la finea anului starea lor sanitară, ocupațiunea părinților, etatea școlarilor, mijloace de învățămînt.

Constatăm cu o deosebită mulțumire că direcția a introdus în acest gimnasiu «*Biblioteca școlarilor*», care consistă din 225 volume, cetite în anul acesta de către 481 școlari.

Urmează apoi o indicațiune a cărților folosite de școlari, apoi o consemnare a darurilor făcute pentru bibliotecă și pentru museu.

Raportul se încheie cu o statistică asupra clasificățiunii școlarilor. În aceasta consemnare sunt trecuți toți școlarii cu numele lor, cu indicarea locului și anului nașterii lor, a școalei primare de la care au venit, apoi urmează media din școala primară, purtarea și coeficientul la studii în clasele gimnasiale.

La «*Observații*» se arată dacă un școlar

à remas repetent, corigent la vr'un studiu, sau-dacă a fost promovat.

Astfel redactate, asemenea rapoarte sunt utile și pentru autoritățile învățămîntului public și pentru publicul ce se interesează de școală.

Ar fi de dorit, ca *toate* gimnasiile și liceele din țară să publice la sfîrșitul anului astfel de rapoarte cît se poate de amănunțite.

Aceste rapoarte ar prezenta un interes încă și mai mare, dacă ele ar cuprinde și o parte literară, d. p. vr'o disertațiune a vr'unui profesor de la respectiva școală secundară asupra vr'unei chestiuni de interes pedagogic sau general.

Die Ermordung der Kaiserin

VON

Österreich

Wie in der ganzen Welt, so hat die Schauerkunde von der abscheulichen Ermordung der Kaiserin Elisabeth von Österreich, auch in Rumänien und Siebenbürgen ein tiefes Mitgefühl für den schwergeprüften Kaiser und ein allgemeines Gefühl der Abscheu für den elenden Mörder wachgerufen.

Die rumänische Presse aus Ungarn und Siebenbürgen hat auch bei dieser traurigen Gelegenheit ihren tief empfundenen dynastischen und österreichfreundlichen Gefühlen beredten Ausdruck verliehen.

Die «*Gazeta Transilvaniei*», die älteste rumänische Zeitung, sagt in ihrem diesbezüglichen Artikel:

«Von einem zum andern Ende der Monarchie drang Samstag die Schreckenskunde von dem tragischen, von der verückten Hand eines Mörders verursachten Tode der Kaiserin-Königin Elisabeth. Im ersten Augenblicke konnte Niemand glauben, dass es einen Menschen geben könnte, der, wenn noch so fanatisch anarchistisch ge-

sinnt, seinen Dolch gegen eine Frau zu richten vermag, die, obwohl Sie eine kaiserliche und königliche Krone trug, seit Jahren zurückgezogen, weit abwärts von der Politik ihr Leben zubrachte; ein nur den Studien und der Wohlthätigkeit gewidmetes Leben.

Nachdem aber die Schauerkunde bestätigt wurde, ging der schmerzliche Eindruck Hand in Hand mit der allgemeinen Sympathie für unsern Monarchen, der, nach so vielen Schicksalsschlägen auch noch diesen erschütternden Schlag zu ertragen hat.

Doch die Völker des Reiches scharen sich auch heute mit derselben Liebe um den Thron, und indem sie das Hinscheiden der Monarchin beweinen, die sich stets durch Güte und Barmherzigkeit auszeichnete, blicken sie mit voller Hingebung zu ihrem greisem Monarchen und wünschen, dass er die Kraft habe, auch diesen schweren Schlag des Schicksales zu ertragen und dass er einen Trost und die Ermuthigung zur Erfüllung seiner hohen Herscherpflichten in der Treue seiner Völker finde.»

Die Hermannstädter «*Tribuna*» äussert sich folgendermassen:

«Alle Völker des Reiches sind tieferschüttert von diesem grausamen Unglück, das unsern Monarchen ereilte.

Der einzige Trost Sr. Majestät unseres schmerzlich betroffenen Herrschers möge die Hoffnung zu Gott und die Ihm entgegengebrachte Liebe seiner Völker sein, die auch in diesem Augenblicke die innigste Theilnahme für ihren Herrscher bekunden. Unter diesen Völkern nimmt das rumänische, welches mit seinem Blute seine althergebrachte Loyalität besiegelte, den herzlichsten Antheil an dieser schrecklichen Prüfung des Schicksales. Möge die trauernde Seele unseres erhabenen Monarchen den Beistand Gottes und einen Trost in der Beglückung seiner Völker finden.»

Die «*Tribuna Poporului*» schreibt:

Wo wird der gute, sanfte nachgebende und doch so schwer geprüfte Herrscher einen Trost finden?

Redet und saget Alle eure Meinung! Ihr Grossen und Kleinen, Ihr Reichen und Armen, Ihr Glücklichen und Unglücklichen, Ihr Völker-Bedrücker und Ihr bedrückten

Völker; Ihr, die in den stolzen Palästen und Ihr, die in den niedrigen in den Thälern der „Berge vergessenen Hütten wohnt, Ihr Alle kommt herbei und durch Worte oder durch Schrift, in Gedanken oder Seufzern — versammelt Euch und sendet Ihm, dem viel geprüften Herrscher eure schönsten und gefühlvollsten Tröstungen!

Wollen wir in diesem Augenblicke das Unrecht und die Gesetzesverletzungen denen wir gerade deshalb ausgesetzt sind, weil wir allzusehr unsern Monarchen lieben, weil wir Ihm allzusehr treu sind, — vergessen.

Drücken wir Alle unsern unaussprechlichen Schmerz aus, unser tiefes Leid.»

Der Kaiser im Banat

Unter diesem Titel veröffentlicht die Kronstädter «*Gazeta Transilvaniei*» einen längeren Bericht über die Art und Weise, wie die magyarischen Behörden das rumänische Volk zurückdrängen wollten, damit der Kaiser es ja nicht sehe, oder doch an eine gewisse Magyarisierung glauben könnte.

Wir geben aus diesem Berichte folgenden Auszug:

«Nach all' den Erfahrungen, die ich gelegentlich dieser Manöver machte, habe ich die feste Überzeugung bekommen, dass der Operations Plan der politisch-patriotischen *Armada* von Budapest folgender war: Die Existenz der grossen kompakten Massen der hiesigen rumänischen Bevölkerung zu verheimlichen; sollte aber dieses sinnlose Beginnen nicht durchführbar sein, dann sollte man die Rumänen wenigstens als uncivilisiert, ohne Intelligenz, ohne Kirchen, selbst ohne Religion, aber doch als mit der gegenwärtigen Regierung, mit ihrer Lage zufriedengestellt erscheinen lassen.

Das Rumänentum zu verbergen, — das ging

einfach nicht. Den Wahnsinn dieses Planes sahen die Behörden bald ein. Da wollten sie aber die Rumänen als *magyarisiert* präsentieren.

Auf dem drei Kilometer langen Weg vom Buziaser Bahnhof bis zum Absteigquartier Sr. Majestät, waren Tausende und Abertausende von Rumänen versammelt. Es waren weit über 30.000 Rumänen da. Die magyarischen «*Kortische*» gaben sich alle Mühe, die Bauern zu überreden, bei dem Vorbeifahren des Kaisers «*Eljen*» auszurufen. Sie entblödeten sich nicht, das Volk einschüchtern zu wollen, indem sie ihm von «*Comitats-Befehlen*» vorschweifelten. Natürlich lachten die Bauern dieses dumme Ansinnen der *Kortische* aus, und als der Kaiser ankam, wurde er während der drei Kilometer langen Fahrt durch mächtig wiederhallende «*Se Traiasca*» begrüßt.

Als Minister *Wlassits* diese Wogen der rumänische Bevölkerung sah, wurde er zusehends immer kleiner und blässer, und sagte zu seiner Umgebung «*Az istenért ez mind oldh nép.*» Zu deutsch: «*Um Gotteswillen, das sind ja lauter Wallachen!*!!.....

Dieser treffliche Unterrichts-Minister scheint erst jetzt entdeckt zu haben, dass bei Temesvar das ethnisch kompakte Gebiet des Rumänentums anfängt.

Aber kaum hat sich Minister *Wlassits* von diesem Eindruck erholt, und da sieht er auf einer Anhöhe von Buzias die rumänische Kirche, die rumänischen Schulen.

Von nun an konnte er sich nicht mehr drehen, ohne auf Rumänen zu stossen, in der Stadt, in den Dörfern, auf den Landstrassen, überall nichts als «*Wallachen.*»

INFORMAȚIUNI

Cititorii noștri știu, că în nenumărate articole am arătat, că unica posibilitate de a da o soluție chestiunii naționalităților din vecina împărăție, consistă în *delimitarea lor* mai întâiu, și în legătură cu ea în introducerea unei constituțiuni federale.

Intilnim acum și în ziare vienezee con.

vingerea, că fără o asemenea delimitare națională e peste puțință a nădăjdui într-o dreaptă și echitabilă împăciuire a popoarelor învrăjbite.

Deutsches Volksblatt publică și ea, acum în urmă, un articol în acest sens. Se pare că se face lumină și în Austria....

*
«*Wiener Politische Nachrichten*» ocupându-se în ultimul său număr cu chestia pactului dintre Austria și Ungaria consideră *Dualismul ca fiind deja sfârșit*. Ziarul vieniez zice: «și dacă de o sută de ori s'ar tăgădui, faptul rămâne că noi ne apropiem de uniunea personală cu Ungaria; Germanii Austriei, a căror aripă stângă (parlamentară) și a pus de mult în program uniunea personală cu Ungaria, de sigur n'au să aibă nici o obiecțiune de făcut. Mai mult, ei le-ar da bucurosi Ungurilor nu numai independența, ci le-ar dărui și Galiția. Ar fi mai bine, dacă guvernul austriac, în loc de a se boci după Dualism, care este deja o cauză perdută, ar lua măsuri din timp pentru independența Austriei».

Nouă ni se pare, că deși Dualismul este intradevăr o cauză perdută, până la independența Ungariei are să mai curgă multă apă pe Dunărea albastră.

*
In biserica română gr.-cat. din Sibiiu s'a serbat Dumineca trecută un parastas pentru odihna sufletului viteazului grănițer, a eroului de la Lissa *baron David Urs de Margina*. Parastasul, după cum raportează «*Fribuna*», a fost oficiat de d-l protopop *I. V. Russu*, asistat de preoții *Arsenie Bunea*, secretarul bunurilor grănițeresci, și *Nic. Togan*, capelanul parohiei gr.-cat. din Sibiiu. Intre alții, a fost de față din partea grănițerilor și d-l căpitan în retragere *C. Stezar*, vice-președintele fondurilor grănițeresci, cum și d-l căpitan *Șandor de Viștea*, etc. După săvârșirea parastasilui, o parte din public a vizitat mor-

mintul eroului, care se află tocmai lângă zidul bisericii, alătura cu mormîntul lui *George Barițiu* și nu departe de cel al lui *Papiu Ilarian*. Mormîntul baronului *Urs* e împodobit cu un frumos monument. Din mijlocul crucei de peatra albă resare o neagră ghiulea de tun, pe care baronul o adusese de la *Lissa* și care în acea luptă era să-i stingă vieața, căzînd tocmai la picioarele lui. Eri, Marți, s'a serbat în aceeași biserică încă o liturgiă pentru sufletul baronului. Atît parastasul, cît și liturgia s'au săvîrșit din ordinul Consistoriului din *Blașiu*.

*
Cine vizitează expoziția jubilară din *Viena* (*Prater*), observă în marea rotundă două emisfere în care stau lipite sute de ziare, ce apar în lume. Dintre revistele pedagogice ce se găsesc lipite în secția învățămîntului primar, din marea și frumoasa secție a școlilor, figurează între nenumăratele reviste pedagogice din toate limbele numai «*Învățămîntul primar*» din *București*. Tot în rotunda din *Viena* e expus și analogul frumos lucrat de *M. S. Regina României* pentru păstratul *Evangeliei*, lucrată cu mîna sa proprie pentru *Curtea de Argeș*. Nu e vizitator, care să nu se oprească și să nu admire eleganța acestei opere de artă. O frumoasă inscripție în limba română înconjură analogul de jur împrejur.

*
D. Jules Brun publică în *Journal des Débats* un lung articol scris la *Brașov* și tratînd despre *Honterus* precum și despre nprejurimile românești ale *Brașovului*.

*
Ziarul *Le Journal* de la 22 August are un articol, *Roumaines et Magyars*, scris de *d. A. Saissy*.

Articolul arată cum a crescut în anii din urmă animositatea între aceste două popoare și accentuează, că mișcarea federalistă din Austria n'are să se oprească la granița Ungariei. Autorul regretă apoi, că *Maghiarii* n'au ascultat de sfaturile lui *Kossuth* și că nu s'au pus în fruntea unei confederațiuni balcanice.